

Elit Sporcular ile Sedanterlerin Problem Çözme Becerileri ve Karar Verme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Menderes KABADAYI¹, Selmani ABİŞ², Ali Kerim YILMAZ³, Özgür BOSTANCI⁴, Kenan ŞEBİN⁵

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun/Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-4472-7485>

²Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gümüşhane/Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-0322-518X>

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun/Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-0046-6711>

⁴Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun/Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-7952-1014>

⁵Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzurum/Türkiye
<https://orcid.org/0000-0003-3078-6887>

E-Posta: menderes@omu.edu.tr, selmani29@hotmail.com, alkrm_ylmz@hotmail.com, bostanci@omu.edu.tr, kenan.sebin@atauni.edu.tr

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 31.05.2020 - Kabul: 17.11.2020)

Öz

Bu araştırmanın amacı, elit sporcular ile sedanterlerin problem çözme becerileri ve karar verme düzeylerinin karşılaştırılmasıdır. Araştırmaya farklı branşlardan 150 elit sporcu ve 150 sedanter olmak üzere toplamda 300 kişi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen Şahin ve ark. (1993) tarafından Türkçeye uyarlanan problem çözme envanteri (PÇE) ile Mann ve ark. (1998) tarafından geliştirilen Deniz (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan Melbourne karar verme ölçeği I-II kullanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, karar verme açısından kadın ve erkekler arasında etkileyici ve kendine güven alt boyutlarında, problem çözme açısından ise spor yapma durumlarına göre kaçınan, düşünen ve kendine güvenli yaklaşım alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlılıklara rastlanmıştır ($p < 0,05$). Sonuç olarak, cinsiyetin karar verme üzerinde etkilerinin olduğu, sporcuların ise sedanterlere oranla daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuçların özellikle sporcularda müsabaka esnasında birçok problemle karşılaşma ve buna bağlı olarak karar verme kabiliyetlerinin sedanterlere oranla daha yüksek olabileceği düşüncesini artırmıştır. Sedanter bireylerin aktif olarak spora katılımları onların problem çözme ve karar verme yetilerini ileri taşıyacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme, Karar Verme, Elit Sporcu

Examining the Relationship Between the Problem Solving Skills and Decision Making Levels of Elite Athletes and Sedentary Individuals

Abstract

The aim of this research is to compare the problem-solving skills and decision-making levels of elite athletes and sedentary individuals. A total of 300 people from different branches participated in the study, including 150 elite athletes and 150 sedentary individuals. The Problem Solving Inventory (PSI), which was developed by Heppner and Petersen (1982) and adapted to Turkish by Şahin et al. (1993), and the Melbourne Decision Making Scale I-II, which was developed by Mann et al. (1998) and adapted to Turkish by Deniz (2004), were used as the data collection tools. When the research findings were examined, it was determined that there were statistically significant differences between men and women in terms of decision making for impressive and self-confident sub-dimensions, and in terms of problem solving for the sub-dimensions of avoidant, thinking and self-confident in doing sports ($p < 0.05$). As a result, it was determined that gender has effects on decision-making, and athletes have higher problem-solving skills than sedentary individuals. These results, suggest that as the athletes encounter many problems during the competitions, their decision-making skill may be higher than that of sedentary individuals. It is considered that active participation of sedentary individuals in sports will improve their problem-solving and decision-making abilities.

Keywords: Problem-Solving, Decision-Making, Elite Athlete

Giriş

Toplumların farklı sorunların üstesinden gelebilme ve doğru bir kişilik yapısına sahip olması, bu sorunlara karşı nasıl bir problem çözme kabiliyeti olduğuna (Çağlayan vd., 2008), ve bu problemleri çözebilmek adına nasıl kararlar verdiğine bağlıdır. İnsanlar yaşamları boyunca birçok problemle karşılaşır ve bu problemler doğru bir karar verme ile çözüm bularak anlam kazanır (Üstün ve Bozkurt, 2003).

Problem çözme yetisi, yaşam boyunca karşılaşılan zorlukları yok etmek adına mücadelenin gerektiği bir süreçtir (Bingham, 1998), karar verme ise bir hedef doğrultusunda imkânların hepsini kullanarak ve koşullara uygunluğu sağlayarak en doğru yolu seçebilmektir (Kuzgun, 2000). Her iki kavramdan da görüldüğü üzere bir problemin üstesinden gelebilme adına doğru bir karar verme süreci o problemi zararsız ya da en az zararlı atlatılabilmek demektir. İnsanoğlu herhangi bir probleme karşı karar verme süreciyle yüz yüze geldiğinde, tüm olası seçimlerini, her seçimin özelliklerini ve olası sonuçlarını aynı anda değerlendirmek çoğunlukla mümkün değildir. Bu nedenle, bu işlemler bir sıraya göre gerçekleştirilir. Süreçlerin sırası kararlar üzerinde silinmez bir izlenim bırakabilir (Hastie ve Dawes, 2001; Newell vd., 2004). Karar verme, birden fazla yol olduğunda bireyi ihtiyacını karşılamak için nesneye götürür veya bu nesnenin uygun bir hedef olması veya ihtiyacı karşılamaması kesinleşmez (Kuzgun, 2000; Arslanoğlu vd., 2018). Problem çözme yeteneği ise bireylerin ve grubun çevrelerine etkin bir şekilde uymalarına yardımcı olur. Bu nedenle, tüm insanlar yaşadıkları çevreye etkin bir şekilde uymak için problem çözme öğrenmelidir. Problem çözme bir yetenektir ve diğer yetenek türleri gibi öğrenilebilir bir beceridir. Günlük yaşamdaki bazı engellerle karşılaşmak kaçınılmazdır ve bazı problem çözme yöntemleri müzakere etmeye çalışılmaktadır (Afyon vd., 2014). Tüm bu sonuçlar insanların enerjisinin ve zamanının çoğunu problem çözme ve karar verme için tükettiklerini açık açık göstermektedir (Korkut, 2004).

Sporcu denildiğinde akla ilk gelen atletik performans olsa da, sporcuların müsabaka öncesi ve sonrasındaki duygu, düşünce gibi psikolojik etkenleri de büyük önem arz etmektedir (Acar vd., 2013; Güvendi vd., 2018). Atletik performanstan sağlanacak verimin düzeyini etkileyen çok sayıda psikolojik etkenden bahsedilse de (Gülşen, 2008). Sporcuların, psikolojik durumu ve sergileyeceği performansı, onun problem çözme ve karar verme becerilerinin düzeyi ile de yakından ilgilidir (Pulur vd., 2012, Çon vd., 2017). Tüm bu sebeplerden karar verme ve problem çözme becerisi sporcular adına büyük önem arz etmektedir. Sporcuların müsabaka anında rakip ile mücadeleleri gibi faktörler onların problemleri olarak düşünüldüğünde, onları bu problemten kurtaracak en önemli etkenlerden biri de problemi hızlı ve doğru çözebilmek kabiliyeti aynı zamanda da çabuk karar verme yeteneğidir. Bu durum sporcunun, sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda zihinsel, duygusal ve psikolojik olarak da mücadeleye hazır olması ve performansı üst düzeyde sergilenmesi gerektirdiğini açıkça göstermektedir (Bozkurt, 2010).

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak mevcut araştırmamızın amacı, aktif şekilde spor yapan elit sporcular ile sedanter yaşam düzeyine sahip bireylerin problem çözme ve karar verme becerilerinin karşılaştırılmasıdır. Araştırma sporcuların sedanterlere oranla daha iyi problem çözme ve karar verme düzeylerinin olacağı üzerine hipotezlenmiştir.

Materyal ve Metod

Araştırmaya farklı branşlardan 150 elit düzeyde sporcu ve 149 sedanter (115 kadın, 184 erkek) olmak üzere toplam 299 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı

olarak kişisel bilgi formu (cinsiyet ve sedanter yada aktif sporcu olup olmadığı) ile Problem Çözme Envanteri (PÇE) ve Melbourne karar verme ölçeği I-II uygulanmıştır.

Problem Çözme Envanteri

Problem Çözme Envanteri (PÇE), Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilmiş, Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 35 soru 6 alt boyuttan (Aceleci Yaklaşım, Düşünen Yaklaşım, Kaçınan Yaklaşım, Değerlendirici Yaklaşım, Kendine Güvenli Yaklaşım, Planlı Yaklaşım) oluşan 6'li likert tipi bir ölçektir. PÇE'den alınabilecek puan 32–192 arasındadır. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını gösterir. Ölçekten alınan toplam puanların azalmasında ise kişinin problem çözme beceri algısının olumlu olduğu kabul edilir. Alt ölçeklerin puanlanmasında da olumlu-istendik olarak nitelendirilebilecek problem çözme yaklaşım biçimlerini ölçen alt ölçeklerden (düşünen yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, planlı yaklaşım) alınan puanlar azaldıkça ilgili yaklaşım biçimlerinin daha fazla kullanıldığı değerlendirilirken; olumsuz-etkisiz olarak nitelendirilebilecek problem çözme yaklaşım biçimlerini ölçen alt ölçeklerden (aceleci yaklaşım ve kaçınan yaklaşım) alınan puanlar azaldıkça ilgili yaklaşım biçimlerinin daha az kullanıldığı düşünülür.

Melbourne Karar Verme Ölçeği

Melbourne karar verme ölçeği (MKVÖ), Orijinali Mann ve ark. (1998) tarafından geliştirilmiş olan ölçek, Deniz (2004) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Melbourne Karar Verme Ölçeği iki kısım ve toplam 28 maddeden oluşmakta ve karar verme stillerini ölçmektedir. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır.

I. Kısım: Karar vermede öz saygıyı (kendine güven) belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. Altı (6) maddeden oluşmakta ve üç maddenin (2, 4, 6) tersi puanlanmaktadır. Puanlama maddelere verilen “Doğru yanıt” 2 puan, “Bazen doğru” yanıtı 1 puan, “Doğru değil” yanıtı 0 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12'dir. Yüksek puanlar karar vermede öz saygının yüksek olduğunun göstergesidir.

II. Kısım ise, 22 maddeden oluşur. Ölçek karar verme stillerini belirlemek için yapılır. Dört alt ölçeği bulunmaktadır. Bunlar; 1. Dikkatli, 2. Kaçınan, 3. Erteleyici, 4. Panik

MKVÖ'nün puanlamasında; dikkatli (0 - 12), kaçınan (0 - 12), erteleyici (0 - 10) ve panik (0–10) puan aralığı ile değerlendirilir. Bu ölçekte MKVÖ I gibi yanıtlanmaktadır. Puanların yüksekliği ilgili karar verme stilinin kullanıldığına işaret etmektedir (Deniz, 2004).

İstatistiksel Analiz

Çalışmanın istatistiksel analizi SPSS 21.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin normallik varsayımı kormogolov-smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Karşılaştırma testlerinde Independent Sample t-test, One-way Anova ve çoklu karşılaştırmalarda ise Tukey testinden yararlanılmıştır. Alt boyutlar ve ölçekler arasındaki ilişkiye Pearson korelasyonu analizi yapılmıştır. Çalışmada Envanterin tümüne ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayıları, karar verme ölçeği için 0,762, problem çözme becerileri envanteri için ise 0,783 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Cinsiyetler arası problem çözme becerilerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p
Kaçınan yaklaşım	Kadın	115	11,06	4,79	,079
	Erkek	184	12,15	5,39	
	Toplam	299	11,73	5,19	
Aceleci yaklaşım	Kadın	115	31,33	6,39	,479
	Erkek	184	31,88	6,43	
	Toplam	299	31,67	6,41	
Düşünen yaklaşım	Kadın	115	12,84	4,56	,089
	Erkek	184	13,79	4,80	
	Toplam	299	13,43	4,72	
Değerlendirici yaklaşım	Kadın	115	9,29	2,83	,640
	Erkek	184	9,14	2,73	
	Toplam	299	9,20	2,76	
Kendine güvenli yaklaşım	Kadın	115	20,53	5,06	,849
	Erkek	184	20,41	5,45	
	Toplam	299	20,46	5,30	
Planlı yaklaşım	Kadın	115	10,88	3,60	,743
	Erkek	184	11,04	4,23	
	Toplam	299	10,98	4,00	

Cinsiyet değişkenine göre problem çözme alt boyutlarını karşılaştırdığımızda, kaçınan, aceleci, düşünen ve planlı yaklaşımda erkeklerin, değerlendirici ve kendine güvenli yaklaşımda kadınların daha yüksek puanlar almasına rağmen anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$; Tablo 1).

Tablo 2. Cinsiyetler arası karar verme becerilerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.
Dikkatli	Kadın	115	9,16	2,36	,200
	Erkek	184	8,77	2,62	
	Toplam	299	8,92	2,52	
Kaçınan	Kadın	115	4,12	2,55	,079
	Erkek	184	4,66	2,61	
	Toplam	299	4,45	2,59	
Etkileyici	Kadın	115	3,88	2,23	,030*
	Erkek	184	4,46	2,26	
	Toplam	299	4,24	2,27	
Panik	Kadın	115	4,48	2,44	,859
	Erkek	184	4,43	2,22	
	Toplam	299	4,45	2,30	
Kendine güven	Kadın	115	5,78	1,59	,003*
	Erkek	184	6,32	1,49	
	Toplam	299	6,11	1,55	

Cinsiyetler arası karar verme alt boyutları karşılaştırıldığında etkileyici ve kendine güven alt boyutlarında erkeklerin daha yüksek puanlar aldığı ve kadınlar ile aralarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$)(Tablo 2).

Tablo 3. Spor yapma durumlarına göre karar verme alt boyutlarının karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.
Dikkatli	Sedanter	149	9,07	2,59	,293
	Elit sporcu	150	8,77	2,45	
	Toplam	299	8,92	2,52	

Kaçınan	Sedanter	149	4,34	2,22	,429
	Elit sporcu	150	4,57	2,92	
	Toplam	299	4,45	2,59	
Etkileyici	Sedanter	149	4,13	2,13	,404
	Elit sporcu	150	4,35	2,39	
	Toplam	299	4,24	2,27	
Panik	Sedanter	149	4,33	2,32	,373
	Elit sporcu	150	4,57	2,29	
	Toplam	299	4,45	2,30	
Kendine güven	Sedanter	149	5,97	1,38	,101
	Elit sporcu	150	6,26	1,69	
	Toplam	299	6,11	1,55	

Spor yapma durumuna göre karar verme alt boyutlarının karşılaştırılmasında ise kaçınan, etkileyici, panik ve kendine güven alt boyutlarında elit sporcuların, dikkatli alt boyutunda ise sedanterlerin daha yüksek puanlar almalarına rağmen aralarında anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$; Tablo 3).

Tablo 4. Spor yapma durumlarına göre problem çözme becerileri alt boyutlarının karşılaştırılması

		n.	X	S.S.	p.
Kaçınan yaklaşım	Sedanter	149	11,15	4,58	0,005*
	Elit sporcu	150	12,32	5,69	
	Toplam	299	11,74	5,19	
Aceleci yaklaşım	Sedanter	149	31,67	6,33	,998
	Elit sporcu	150	31,67	6,51	
	Toplam	299	31,67	6,41	
Düşünen yaklaşım	Sedanter	149	12,42	4,09	,000**
	Elit sporcu	150	14,44	5,10	
	Toplam	299	13,43	4,73	
Değerlendirici yaklaşım	Sedanter	149	8,91	2,58	,067
	Elit sporcu	150	9,49	2,92	
	Toplam	299	9,20	2,77	
Kendine güvenli yaklaşım	Sedanter	149	19,82	4,57	,036*
	Elit sporcu	150	21,11	5,89	
	Toplam	299	20,46	5,30	
Planlı yaklaşım	Sedanter	149	10,72	3,70	,267
	Elit sporcu	150	11,24	4,28	
	Toplam	299	10,98	4,00	

Spor yapma durumu ile problem çözme becerileri alt boyutlarının karşılaştırılmasına baktığımızda kaçınan, düşünen ve kendine güvenli yaklaşımlarda elit sporcular ile sedanterler arasında anlamlı farklılık görülmüştür($p<0,05$). Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır($p>0,05$; Tablo 4).

Tablo 5. Kadın katılımcılarda spor yapma durumlarına göre problem çözme becerilerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.
Kaçınan yaklaşım	Sedanter	66	10,02	3,85	,006*

	Elit sporcu	49	12,49	5,57		
	Toplam	115	11,07	4,80		
Aceleci yaklaşım	Sedanter	66	31,39	6,46	,916	
	Elit sporcu	49	31,27	6,36		
	Toplam	115	31,34	6,39		
	Sedanter	66	11,73	4,08		
Düşünen yaklaşım	Elit sporcu	49	14,35	4,79	,002*	
	Toplam	115	12,84	4,57		
	Sedanter	66	8,95	2,46		
	Elit sporcu	49	9,76	3,24		
Değerlendirici yaklaşım	Toplam	115	9,30	2,83	,134	
	Sedanter	66	19,44	4,59		
	Elit sporcu	49	22,02	5,35		,006*
	Toplam	115	20,54	5,07		
Sedanter	66	10,55	3,45			
Elit sporcu	49	11,35	3,80			
Planlı yaklaşım	Toplam	115	10,89	3,61	,240	

Kadın katılımcılarda spor yapma durumlarına göre problem çözme becerilerinin karşılaştırıldığında kaçınan, düşünen ve kendine güvenli yaklaşımda elit sporcular ile sedanterler arasında anlamlı farklılık hesaplanmıştır($p<0,05$; Tablo 5).

Tablo 6. Erkek katılımcılarda spor yapma durumlarına göre problem çözme becerilerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.	
Kaçınan yaklaşım	Sedanter	83	12,05	4,93	,813	
	Elit sporcu	101	12,24	5,77		
	Toplam	184	12,15	5,39		
	Sedanter	83	31,89	6,26		
Aceleci yaklaşım	Elit sporcu	101	31,87	6,60	,983	
	Toplam	184	31,88	6,43		
	Sedanter	83	12,96	4,05		
	Elit sporcu	101	14,49	5,27		
Düşünen yaklaşım	Toplam	184	13,80	4,80	,032*	
	Sedanter	83	8,87	2,69		
	Elit sporcu	101	9,37	2,76		,219
	Toplam	184	9,14	2,73		
Sedanter	83	20,12	4,55			
Elit sporcu	101	20,66	6,11			
Kendine güvenli yaklaşım	Toplam	184	20,42	5,46	,503	
	Sedanter	83	10,87	3,90		
	Elit sporcu	101	11,19	4,51		,611
	Toplam	184	11,04	4,24		

Erkek katılımcılarda spor yapma durumlarına göre problem çözme becerilerinin karşılaştırılmasında ise sadece düşünen yaklaşım alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür($p<0,05$; Tablo 6).

Tablo 7. Kadınlarda spor yapma durumlarına göre karar verme düzeylerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.
Dikkatli	Sedanter	66	9,50	2,23	,070
	Elit sporcu	49	8,69	2,46	
	Toplam	115	9,16	2,36	
Kaçınan	Sedanter	66	3,98	2,21	,506
	Elit sporcu	49	4,31	2,96	

	Toplam	115	4,12	2,55	
Etkileyici	Sedanter	66	3,73	2,20	
	Elit sporcu	49	4,08	2,28	,402
	Toplam	115	3,88	2,23	
Panik	Sedanter	66	4,39	2,62	
	Elit sporcu	49	4,59	2,18	,669
	Toplam	115	4,48	2,44	
Kendine güven	Sedanter	66	5,76	1,33	
	Elit sporcu	49	5,82	1,90	,845
	Toplam	115	5,78	1,59	

Kadınlarda spor yapma durumlarına göre karar verme düzeylerinin karşılaştırıldığında hiçbir alt boyutta anlamlılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 7).

Tablo 8. Erkeklerde spor yapma durumlarına göre karar verme düzeylerinin karşılaştırılması

		n.	X	S.S	p.
Dikkatli	Sedanter	83	8,73	2,81	
	Elit sporcu	101	8,80	2,46	,863
	Toplam	184	8,77	2,62	
Kaçınan	Sedanter	83	4,61	2,21	
	Elit sporcu	101	4,70	2,91	,820
	Toplam	184	4,66	2,61	
Etkileyici	Sedanter	83	4,45	2,04	
	Elit sporcu	101	4,48	2,44	,930
	Toplam	184	4,46	2,26	
Panik	Sedanter	83	4,28	2,06	
	Elit sporcu	101	4,55	2,35	,401
	Toplam	184	4,43	2,22	
Kendine güven	Sedanter	83	6,13	1,40	
	Elit sporcu	101	6,48	1,54	,120
	Toplam	184	6,32	1,49	

Erkeklerde spor yapma durumları ve karar verme alt boyutlarının karşılaştırılmasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 8).

Tartışma ve Sonuç

Mevcut araştırmamızda elit sporcu ve sedanter yaşam düzeyindeki bireylerin problem çözme ve karar verme stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmamız farklı majör bulgular ortaya çıkarmıştır. Bunlar; cinsiyetler arasında etkileyici ve kendine güven karar verme stillerinde, elit sporcularla sedanterler arasında kaçınan, aceleci ve kendine güvenli problem çözme becerilerinde, kadınlarda elit sporcular ile sedanterler arasında kaçınan, düşünen ve kendine güvenli problem çözme becerilerinde, erkeklerde ise elit sporcular ile sedanter bireyler arasında düşünen yaklaşım problem çözme becerilerinde istatistiksel olarak anlamlılıklara rastlanmıştır.

Literatürde farklı branşlardan sporcuların problem çözme ve karar verme stillerinin incelendiği çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Ancak aynı denek grupları üzerinde hem problem çözme hemde karar verme stillerinin incelendiği araştırmalar hala kısıtlı sayıdadır. Yerli literatürde her iki yetinin de incelendiği araştırmalara bakıldığında, bedensel engelliler sporcuların üzerinde yapılmış tek bir çalışmaya rastlanmıştır (Veysel ve Birol, 2017). Yapılan bu araştırmada engelli sporcuların mevcut araştırmamızda ki deneklerden problem çözme açısından yüksek, karar verme açısından düşük puanlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu durumun engelli sporcuların yaşamları boyunca birçok zorlukla baş ederek problem çözme yetilerinin daha da geliştiği düşüncesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Afyon ve vd., (2014) amatör sporcular üzerinde yaptıkları araştırmada karar verme ile problem çözme arasında yüksek düzeyde korelasyonlar tespit etmiş, ayrıca her iki yetinin sonuçları da mevcut araştırmamızla benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Sporcuların problem çözme düzeylerini inceleyen araştırmalar incelendiğinde Pulur vd., (2012) yaptıkları araştırmada mevcut araştırmamızda ki gibi kadın ve erkek sporcular arasında hiçbir alt boyutta, yine 6 farklı branşta branşlar arasında farklılık tespit etmemişlerdir. Öztürk vd. (2016), judocular üzerinde yaptıkları araştırmada erkeklerin kadın sporculara oranla daha yüksek problem çözme becerilerine sahip olduklarını Atan vd., (2018), farklı branştan sporcularda yaptıkları çalışmada branşlar arasında herhangi bir anlamlılık tespit etmemiştir. Liseli sporcuların farklı değişkenlere göre problem çözme becerilerinin incelendiği bir araştırmada sporcuların problem çözme becerileri araştırmamızla benzer sonuçlar ortaya çıkarmıştır (Çağlayan vd., 2008). Özellikle araştırmamızın cinsiyet ve spor yapma değişkenlerine bağlı olarak yapılan araştırma sonuçları genellikle erkek sporcuların daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Pulur vd., (2012), bu durumu erkek ve kızlara toplumda biçilen rollerden kaynaklandığı düşüncesi ile savunmuş ayrıca toplumumuzda erkeklere atılan, sorgulayıcı ve kendine özgüveni yüksek ve güven verici bir rol, kızlara ise daha sakin, ılımlı, evcimen, olaylara karşı düşünceli ve değerlendirci bir rol biçilmiş olmasının bu durumu destekleyebileceklerini söylemişlerdir. Bu sonuçları destekleyen yabancı literatürde de birçok araştırmaya rastlanmıştır (Heppner vd., 1983; Brems ve Johnson, 1988; D’Zurilla vd., 1988).

Stres ve motivasyon sporcuların karar verme sürecinde sürekli devrededir. Karar verme becerisi aslında ortaya çıkan davranışın doğrudan psikolojik olarak işlenmiş bir üründür (Baumann, 1986). Sporcular için bu kadar büyük öneme sahip karar verme süreci birçok bilim adamı tarafından incelenmiş ve yapılan araştırmalar farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde Güvendi vd., (2018), Amerikan futbolcuları üzerinde yaptıkları araştırmada spor yapma sürelerine göre karar verme stilleri arasında herhangi bir anlamlılığa rastlanmamıştır. Mevcut araştırmamızda da sedanter ve sporcuların karar verme stillerinin benzer olduğu görülmektedir. Bu durum spor yapmanın ya da spor yaşının karar verme üzerinde çok büyük bir etkisi olmadığını açıkça göstermektedir Pulur ve Akcan (2017), oryantrinciler üzerinde yaptıkları araştırmada spor yaşının karar verme üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir. Kelecek vd., (2015), farklı branşlardan kadın ve erkek sporcular üzerinde yaptıkları araştırmada her iki cinsiyet arasında herhangi bir anlamlılığa rastlanmamışlardır. Bu durum mevcut araştırmamızla benzer sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kılıçlı, (2017), Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde (TOHM) farklı branşlarda eğitim alan sporcular üzerinde yaptığı araştırma da kadınların dikkatli ve kaçınan, erkeklerin ise erteleyici ve panik karar verme alt boyutlarında yüksek sonuçlar ortaya çıkardığını ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Genel olarak bakıldığında ise kadınların erkeklere oranla daha iyi karar verme stilleri olduğunu göstermiştir. Cinsiyetler

arasında farklı araştırmacıların ortaya koyduğu sonuçlar cinsiyet değişkenin sporcularda karar vermede değişkenlik gösterdiğini bu değişkenliğinde sporcuların branşları, antrenman yaşları, elit olup olmama durumlarına göre farklılaşabileceği dūřüncesini ortaya çıkarmaktadır. Branřlar açısından değerlendirildiğinde Demir vd., (2018), bireysel ve takım sporcuları üzerinde yaptıkları araştırmada her iki grup üzerinde de karar verme stilleri bakımından herhangi bir anlamlılığa rastlanmadığını bildirmişlerdir. Bu durum araştırmamızda denekleri takım ya da bireysel olarak ayırmamızın ortaya çıkacak sonuçları değiştirmeyeceği ve sonuçların güvenilir olabileceği dūřüncesini ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak, mevcut araştırmamız sporcularla sedanterlerin karar verme ve problem çözme becerilerinin benzer sonuçlar ortaya çıkardığını, ancak sporcuların sedanterlere oranla daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek karar verme puanları olduğunu, problem çözme becerilerinin ise benzer olduğunu ortaya koymuştur. İleride yapılacak olan araştırmalarda farklı branşlardan daha çok sayıda sporcu ile yapılacak araştırmaların sonuçların netleşmesi adına daha geçerli sonuçlar ortaya çıkaracağı dūřünölmektedir.

KAYNAKLAR

Acar, K., Akandere, M., Bastug, G. (2013). A study of problem solving skills and non-functional attitudes of children who get training for football. *Türk Spor Ve Egzersiz Dergisi*, 15(3), 69-74.

Afyon, Y. A., Dalli, M., Metin, S. C., Bingöl, E. (2014). Investigation of decision making and problem solving abilities of amateur sportsmen during the competition. *Journal Of Physical Education & Sports Science/Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2).

Arslanoglu, C., Dogan, E., Acar, K. (2018). Investigation of decision making and thinking styles of volleyball referees in terms of some variables. *Journal Of Education And Training Studies*, 6(10), 21-28.

Atan, T., Göçer, S., Ünver, Ş. (2018). Farklı branşlardaki erkek ve kadın sporcuların atılganlık ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Journal Of International Social Research*, 11(60).

Baumann, S. (1986). *Praxis der sportpsychologie*. München: Blv Buchverlag.

Bingham, A. (1998). Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi (Çev. Af Oğuzkan). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Bozkurt, S. (2010). Sportif performansa psikolojik bakış. *Cbü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 28-37.

Brems, C., Johnson, M. E. (1989). Problem-solving appraisal and coping style: the influence of sex-role orientation and gender. *The Journal Of Psychology*, 123(2), 187-194.

Çağlayan, H. S., Taşgın, Ö., Yıldız, Ö. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 62-77.

Çağlayan, H. S., Taşgın, Ö., Yıldız, Ö. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 62-77.

Çon M., Acar, K., Çankaya, S., Tasmektepligil, M. Y. (2017). Problem-solving skills of futsal players with regard to some socio-demographic variables. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 19(2), 182-189.

Demir, G. T., Namlı, S., Hazar, Z., Türkeli, A., Cicioğlu, H. İ. (2018). Bireysel ve takım sporcularının karar verme stilleri ve mental iyi oluş düzeyleri. *Cbü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 176-191.

Deniz, M. E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı karar verme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(15), 23-35.

D'zurilla, T. J., Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the social problem-solving inventory. *psychological assessment: A Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 2(2), 156.

Gülşen, D. (2008). Farklı lig düzeyinde oynayan futbolcuların oynadıkları mevkilere, öğrenim durumu ve spor yaşlarına göre problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.*

Güvendi, B., Işım, A. T., Güçlü, M. (2018). Korumalı futbol (amerikan futbol) sporcularının kişilik özellikleri ve psikolojik performans stratejileri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 159-175.

Hastie, R., Dawes, R. M. *Rational choice in an uncertain world: the psychology of judgment and decision making.* 2001.

Heppner, P. P., Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal Of Counseling Psychology*, 29(1), 66.

Kelecek, S., Altıntaş, A., Aşçı, F. H. (2013). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. *Cbü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 21-27.

Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma.* Ankara: An Yayıncılık.

Mann, L., Radford, M., Burnett, P., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Yang, K. S. (1998). Cross-cultural differences in self-reported decision-making style and confidence. *International Journal Of Psychology*, 33(5), 325-335.

Newell, B. R., Rakow, T., Weston, N. J., Shanks, D. R. (2004). Search strategies in decision making: the success of "success". *Journal Of Behavioral Decision Making*, 17(2), 117-137.

Öztürk, A., Bayazıt, B., Gencer, E. (2016). Judocuların problem çözme becerilerinin ve sportif güven düzeylerinin incelenmesi (Trabzon olimpiyat hazırlık merkezi örneği). *Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 145-151.

Pulur, A., Akcan, İ. O. (2017). Elit oryantiring sporcularının görsel reaksiyon süreleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 53-61.

Pulur, A., Karabulut, E. O., Hürmüz, K. (2012). Farklı branşlardaki üst düzey üniversiteli sporcuların problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-6.

Şahin N. H., Şahin N., Heppner P., (1993). Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of turkish university students. *Cognitive Therapy And Research*. 17 (3), 379-385.

Üstün, A., Bozkurt, E. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin kendilerini algılayışlarına göre problem çözme becerilerini etkileyen bazı mesleki faktörler. Kastamonu Eğitim Dergisi. Mart, 11 (1), 13-20.

Veysel, T., Birol, S. Ş. (2017). Bedensel engelli sporcuların problem çözme becerilerinin karar verme stillerine olan etkisinin belirlenmesi. Journal Of International Social Research, 10(49).